

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки, підприємництва та маркетингу

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента

ТЕОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

підготовки бакалавра
спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
освітньо-професійної програми Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність

Силабус освітнього компонента ТЕОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ підготовки бакалавра у галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність за освітньо-професійною програмою Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Розробник: СУР'ЯК А.В., доцент кафедри економіки, підприємництва та маркетингу, кандидат економічних наук, доцент

Погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми

Світлана БОРТНІК

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та маркетингу
протокол №1 від 09.09.2022 р.

Завідувач кафедри

Олена ПАВЛОВА

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	07 Управління та адміністрування 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність Підприємництво, торгівля та біржова діяльність Бакалавр	Нормативний
Кількість годин/кредитів ECTS 90/3		Рік навчання 1
		Семестр 1
		Лекції 26 годин
		Практичні (семінарські) 28 год Лабораторні 0 год. Індивідуальні 0 год.
		Самостійна робота 30 годин
		Консультації 6 годин
ІНДЗ: немає		Форма контролю: залік
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача (-ів)

Сур'як Алла Володимирівна, к.е.н., доцент кафедри економіки, підприємництва та маркетингу,

моб. 066 775 91 78 E-mail: surjak.alla@vnu.edu.ua

Дні занять розміщено на <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента.

Освітній компонент «Теорія економічної науки» належить до переліку нормативних навчальних компонентів за освітнім ступенем «Бакалавр». Для формування системи знань про економічні категорії, принципи, моделі та закони ринкової економіки, чинники зовнішнього і внутрішнього середовища, які впливають на функціонування ринкової економіки та її окремих суб'єктів, роль сучасних економічних теорій у формуванні економічної поведінки та економічної політики, роль економічної практики у розвитку економічної науки

2. Мета і завдання освітнього компонента.

Мета освітнього компонента – формування системи економічних знань про форми виробництва, проблеми ефективного використання обмежених економічних ресурсів, шляхи комплексного розвитку економік та економічних систем в умовах зміни ринкового середовища. Завдання: - вивчення та практичне використання економічних категорій формування навиків теоретичного та практичного аналізу для практичних висновків щодо удосконалення економічної поведінки суб'єктів господарювання в умовах ринкової економіки, формування економічного мислення та економічної культури

3. Результати навчання (компетентності).

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК-1. Здатність до абстрактного аналізу та синтезу. Вміння виявляти, аналізувати і структурувати проблеми підприємства і розробляти рішення.

ЗК-13. Здатність виявляти знання та розуміння основ функціонування сучасної економіки на мікро- та макrorівні.

Фахові компетенції

ФК-1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

Програмні результати навчання

ПРН-21. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

4. Структура освітнього компонента

Схема освітнього компонента денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Пр.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Загальні основи економічної теорії						
Тема 1. Предмет і методи економічної теорії, етапи її розвитку та економічні школи	6	2	2	2	-	О,ДС,ДБ РМГ / 5
Тема 2. Роль та місце людини в економіці її потреби та інтереси	6	2	2	2	-	О,ДС,ДБ РМГ / 5
Тема 3. Економічна система та її структура, класифікація економічних систем.	9	2	2	4	1	О,ДС,ДБ РМГ / 5
Тема 4. Товарне виробництво як основа ринкової економіки її особливості та моделі.	7	2	2	2	1	О,ДС,ДБ РМГ / 5
Разом за модулем 1	28	8	8	10	2	20
Змістовий модуль 2. Мікрорівень господарювання та його суб'єкти						
Тема 5. Попит, пропозиція їх закони, фактори та ринкова рівновага	7	2	2	2	1	О,ДС,РЗ/ 5
Тема 6. Підприємство та домогосподарство як суб'єкти ринкової економіки	6	2	2	2	-	О,ДС,ДБ РМГ / 5
Тема 7 Конкуренція як рушійна сила розвитку ринкової економіки	6	2	2	2	-	О,ДС,ДБ РМГ / 5
Тема 8 Витрати виробництва та прибуток, види витрат та їх взаємозв'язок з прибутком	9	2	2	4	1	О,Т,РЗ/ 5
Разом за модулем 2	28	8	8	10	2	20
Змістовий модуль 3. Макрорівень господарювання та економічний розвиток						
Тема 9. Система національних рахунків та основні макроекономічні показники	9	2	2	4	1	О,Т,РЗ/ 5
Тема 10. Грошово-кредитне регулювання економіки	6	2	2	2	-	О,ДС, ДБ,РЗ/ 5
Тема 11. Бюджетно-податкове регулювання економіки, державний бюджет та державний борг	8	2	4	2	-	О,ДС,РЗ/ 5
Тема 12. Економічне зростання та економічний розвиток, моделі економічного зростання.	11	4	4	2	1	О,ДС, РЗ ДБ, / 5
Разом за модулем 3	34	10	12	10	2	20
Модульні контрольні роботи теми 1-12						40 / кожна робота окремо 10. 15.15
Всього годин / Балів	90	26	28	30	6	100

Методи контролю *: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, П – презентація роботи; Р – реферат, О-опитування, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота здобувача освіти (СРЗО) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються здобувачем освіти самостійно під методичним керівництвом викладача.

До завдань самостійної роботи, які запропоновані здобувачам освіти, віднесено:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з вивчення рекомендованої літератури.
3. Вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни.
4. Підготовка до практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.
5. Контрольна перевірка кожним здобувачем освіти особистих знань за запитаннями для самоконтролю.

Завдання для самостійної роботи

1. Предмет і методологія економічної науки.
2. Економіка: суть, структура і типи.
3. Виробництво: основні риси, чинники і результати.
4. Виробництво і проблема економічного вибору.
5. Людина в економіці.
6. Ринок і ринкова система господарювання.
7. Натуральне господарство і товарне виробництво.
8. Товарне виробництво – основа ринкової економіки.
9. Основні теорії формування вартості (цінності) благ.
10. Кардиналістська і ординалістська версії теорії граничної корисності.
11. Гроші: закономірності виникнення, суть, еволюція і форми.
12. Основні теорії грошей.
13. Функції грошей та особливості їх прояву у сучасних умовах.
14. Система грошового обігу і еволюція її типів.
15. Закон грошового обігу і проблема інфляції.
16. Інфляція: економічна природа, форми, типи і наслідки.
17. Грошова система України: суть, структура, сучасний стан.
18. Ціна і механізм ринкового ціноутворення.
19. Ринковий попит і ринкова пропозиція: еластичність і механізм взаємодії.
20. Ціна ринкової рівноваги.
21. Ринковий економічний механізм: суть, структура і функціонування.
22. Економічна конкуренція: суть, форми і наслідки.
23. Вільна конкуренція: характерні риси, особливості ціноутворення і формування доходів.
24. Монополія: суть, форми і наслідки.
25. Недосконала конкуренція: суть і форми.
26. Монополістична конкуренція як форма недосконалої конкуренції.
27. Олігополістична ринкова структура: суть і особливості.
28. Конкуренція і монополія: моделі ринкових структур.
29. Проблеми конкуренції і монополії в економіці України.
30. Підприємництво: суть, функції, форми, види і основні концепції.
31. Організаційно-правові форми і суб’єкти підприємництва.
32. Проблеми формування системи підприємництва в Україні.
33. Ринок праці: умови виникнення, суть і моделі.
34. Ринок праці: умови рівноваги і наслідки її порушення.
35. Ринок праці: зайнятість і безробіття.
36. Безробіття, повна і неповна зайнятість.
37. Сучасні тенденції розвитку ринку праці в Україні.

38. Заробітна плата: суть, форми і системи.
39. Біржа праці: суть, призначення і механізм функціонування.
40. Капітал та його форми.
41. Двоїста природа капіталу і виникнення ринку інвестиційних ресурсів.
42. Кредит та його форми.
43. Банки: суть, види і функції.
44. Кредитно-банківська система: суть і структура.
45. Проблеми становлення кредитно-банківської системи в Україні.
46. Центральний банк: функції і роль в економіці.
47. Комерційні банки: функції і роль в економіці.
48. Ринок цінних паперів: суть, значення і структура.
49. Фондова біржа: суть, операції, механізм функціонування і роль в економіці.
50. Проблеми формування фондового ринку в Україні.
51. Ринок природних ресурсів: закономірності виникнення, суть і механізм функціонування.
52. Земельна рента: економічна природа і форми.
53. Суть та типи економічного зростання: зарубіжний досвід і перспективи України.
54. Регулювання платіжного балансу: методика і світовий досвід.
55. Проблеми реформування соціального захисту в Україні.
56. Моделі економічного зростання та перспективи їх використання в Україні..
57. Соціально-економічні проблеми економічного розвитку в Україні.
58. Екологічні проблеми виробництва в агропромисловому комплексі.
59. Валовий національний продукт та проблема його оцінки.
60. Безробіття: причини, види і форми в сучасних умовах розвитку економіки.
61. Господарський механізм та його роль у системі регулювання економіки.
62. Державне регулювання економічного розвитку та його форми.
63. Становлення різних форм власності в ринковій економіці.
64. Закономірності та особливості розвитку ринкової економіки.
65. Особливості формування економічних відносин у становленні ринкової економіки.
66. Необхідність розвитку ринкової інституційної структури економіки України.
67. Світове господарство: його сутність та структура.
68. Міжнародний поділ праці і міжнародні економічні відносини: діалектика взаємозв'язку.
69. Структура платіжного балансу та його регулювання
70. Міжнародні валютно-фінансові організації.
71. Необхідність і методи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
72. Економічні витрати підприємств в умовах розвитку ринку.
73. Витратні моделі економічної рівноваги та їх використання.
74. Еволюція, економічної теорії та розвиток сучасної економічної теорії у різних школах.
75. Методи макроекономічної рівноваги та шляхи їх використання.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти

Відвідування занять є обов'язковим для вивчення навчального компоненту. Про відсутність з поважних причин здобувачі освіти зобов'язані доводити до відома викладача заздалегідь. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із деканатом та викладачем.

Політика щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти. Результати навчання, здобуті шляхом формальної, неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в ВНУ імені Лесі Українки шляхом валідації (https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_%20vyznannia_rezultatuv_navchannia_formalnoi.pdf). Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені силабусом навчальної дисципліни:

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність не підтвердження здобувачем результатів такого навчання.

Політика щодо академічної доброчесності.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату. Списування під час модульних контрольних робіт та заліку заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-2 бали). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

V. Підсумковий контроль

Залік відбувається на підставі результатів виконання усіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: аудиторної роботи під час лекційних, практичних, самостійної роботи, модульних робіт. Залік виставляється за умови, якщо здобувач освіти виконав усі види навчальної роботи, які визначені програмою (силабусом) навчальної дисципліни, та отримав не менше ніж 60 балів. У випадку незадовільної підсумкової семестрової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, здобувач освіти може добрати бали, виконавши певний вид робіт (наприклад, пройти тестування по всіх темах, зробити розрахункові завдання тощо).

Перелік питань на залік

1. Зародження та розвиток економічної теорії: основні школи і течії.
2. Предмет економічної теорії та його тлумачення різними економічними школами.
3. Закони та категорії економічної теорії.
4. Методи економічних досліджень.
5. Функції економічної теорії.
6. Економічна теорія та обґрунтування економічної політики.
7. Виробництво та його основні чинники.
8. Обмеженість виробничих ресурсів. Крива виробничих можливостей.
9. Корисність продукту в економічній теорії.
10. Економічні інтереси. Єдність і суперечності в системі інтересів.
11. Економічна система її сутність та структурні елементи.
12. Продуктивні сили як матеріальна основа економічної системи.
13. Механізм дії та використання економічних законів.
14. Типи економічних систем. Теоретичні підходи до класифікації економічних систем.
15. Закон попиту та нецінові фактори зміни попиту.
16. Структура власності: типи, види та форми.
17. Закон пропозиції та нецінові фактори зміни пропозиції.
18. Тенденції розвитку відносин власності.
19. Натуральна (традиційна) форма організації виробництва.
20. Товарне виробництво та його роль у розвитку суспільного виробництва.
21. Товар та його властивості.
22. Проста та розвинута форма товарного виробництва.
23. Виникнення та еволюція грошових відносин.
24. Сутність та функції грошей: альтернативні теорії.
25. Грошовий обіг і його закони.
26. Сутність витрат виробництва та їх класифікація.
27. Цінова еластичність попиту та пропозиції: вимірювання та види.
28. Фактори зміни цінової еластичності попиту та пропозиції.
29. Попит і пропозиція. Ринкова рівновага.
30. Економічна конкуренція: сутність, функції та форми.
31. Ринкова ціна: механізм формування та функції.

32. Конкуренція та монополія. Антимонопольне законодавство і практика.
33. Конкуренція та моделі ринків.
34. Еластичність попиту за доходом та перехресна еластичність.
35. Домогосподарство як суб'єкт ринкової економіки.
36. Короткостроковий період і види витрат.
37. Закон спадної граничної продуктивності та види витрат.
38. Класифікація потреб. Закон зростаючих потреб і його застосування.
39. Довгостроковий період та вибір масштабу виробничої діяльності.
40. Економіка – основа розвитку людського суспільства.
41. Безробіття: причини, види на форми.
42. Світове господарство, його сутність та структура.
43. Необхідність і методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
44. Сутність, причини та. види інфляції
45. Фази економічного циклу їх особливості та характеристики.
46. Економічні функції держави та їх класифікація
47. Форми інфляції та їх характеристика.
48. Економічні та соціальні наслідки інфляції.
49. Податкова політика її сутність та особливості.
50. Сутність державного бюджету його функції та структура.
51. Система доходів державного бюджету та їх характеристики.
52. Система видатків державного бюджету їх особливості та спрямування.
53. Сутність та основні причини дефіциту державного бюджету.
54. Характеристика дефіциту бюджету та шляхи його подолання.
55. Методи обчислення ВВП: виробничий, кінцевого використання, розподільчий.
56. Номінальний та реальний ВВП.
57. Циклічність як форма економічного розвитку.
58. Сукупний попит та його фактори.
59. Система національних рахунків як нормативна база макроекономічного рахівництва.
60. Суть системи національних рахунків та методологічні принципи її побудови.
61. Основні показники макроекономічних вимірювань.
62. Сукупна пропозиція та її фактори.
63. Механізм досягнення макроекономічної рівноваги в економіці.
64. Споживання та заощадження як функції доходу.
65. Інвестиції та фактори інвестування.
66. Середня та гранична схильність до споживання та заощадження.
67. Недохідні фактори споживання та заощадження.
68. Витратні моделі економічної рівноваги їх умови та особливості.
69. Модель економічної рівноваги за методом “видатки – випуск”
70. Модель економічної рівноваги за методом “вилучення – ін’єкції”.
71. Мультиплікативний вплив сукупних витрат на валовий внутрішній продукт.
72. Грошовий ринок і грошові агрегати.
73. Банківська система та грошове пропонування.
74. Банківський механізм розширення пропозиції грошей на основі депозитного мультиплікатора.
75. Фіскальна політика держави: суть і структура.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна література

1. Базилевич В. В. і інші. Мікроекономіка. підруч. Київ : Знання, 2007. 677 с.
2. Базилінська О. Я. Макроекономіка : навч. посіб. 2-ге вид., виправл. Київ : ЦУЛ, 2009. 402 с.
3. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка. підруч. Київ : Основи, 2001. 517 с.
4. Вступ до економічної теорії : підруч. / За ред. З. Ватаманюка. Львів : «Новий Світ – 2000», 2007. 312 с.
5. Білецька Л. В., Білецький О. В., Савич В. І. Економічна теорія : (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка). навч. посіб. 2-ге вид., переробл. та доповн. Київ : ЦУЛ, 2009. 688 с.
6. Економічна теорія : політекономія : навч. посіб. / За ред. В. М. Семененка, Д. І. Коваленка. Київ : ЦУЛ, 2010. 360 с.
7. Воробйов Є. М. Економічна теорія. Основи мікроекономіки. Основи макроекономіки : навч. посіб. Харків : Торсінг плюс, 2009. 320 с.
8. Економічна теорія : політекономія : підруч. / За ред. В. Д. Базилевича. Київ : Знання-Прес, 2008. 438 с.
9. Загальна економічна теорія : політична економія. підруч. у 2-х част. / За ред. І. В. Буяна, В. М. Кошвальчука. Тернопіль : Лідер, 2005. 325 с.
10. Леоненко П. М., Черепкіна О. І. Сучасні економічні системи : навч. посіб. Київ: Знання, 2006. 412 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
3. Студентська електронна бібліотека URL: <http://www.lib.ua-ru.net/>
4. Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>
5. Державний служба статистики URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua>
7. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.